

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Sekretariat Wicemarszałka Senatu RP
Marii Pańczyk-Pozdziej
Wpłynęło dn. 29.01.14r.
Nr MPP/60 NK/2540
Podpis EB

Warszawa, dnia 28 stycznia 2014 r.

DPK-II-071-1/14/4

BM-T-071-677/13/4

Pani

Maria Pańczyk – Pozdziej

Wicemarszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

J. Gidewina W. Dolecki
SEKRET
Biura Prac Sei.
Wpłynęło dn. 30.01.14
nr 582 .....podpis WJ

omówienie Pani Monodol!

W odpowiedzi na przekazany przy piśmie z dnia 19 grudnia 2013 r. (znak: BPS/043-46-1995-MS/13), tekst oświadczenia złożonego przez senatora Grzegorza Wojciechowskiego wspólnie z innymi senatorami podczas 46. posiedzenia Senatu RP w dniu 18 grudnia 2013 r., uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Na wstępie pragnę zaznaczyć, iż w polskim systemie prawnym obowiązują kompleksowe regulacje w zakresie pomocy prawnej dla osób niezamożnych na etapie sądowym. Przykładowo można wskazać, iż w postępowaniu cywilnym przyznanie pomocy prawnej regulowane jest w przepisach art. 117-124 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.). Sąd może przyznać pomoc adwokata lub radcy prawnego, jeżeli strona podając szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, wykaże, że nie może, bez uszczerbku utrzymania swojego i rodziny, ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Z kolei, w postępowaniu karnym oskarżony, który nie ma obrońcy z wyboru, może – na podstawie art. 78 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) - żądać, aby mu wyznaczono obrońcę z urzędu, jeżeli w sposób należyty wykaże, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Warto tutaj podnieść, że wydatki na pomoc prawną udzielaną z urzędu są finansowane z części budżetu państwa, których dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

Natomiast brak jest ogólnosystemowych rozwiązań co do bezpłatnej pomocy prawnej na etapie przedsądowym.

Należy podkreślić, że w Ministerstwie Sprawiedliwości dostrzeżony został problem braku w polskim porządku prawa powszechnego i spójnego systemu nieodpłatnej pomocy prawnej na etapie przedsądowym. Aktualnie nie obowiązują kompleksowe regulacje, które umożliwiałyby osobom fizycznym o niskim statusie materialnym dostęp do finansowanej przez państwo nieodpłatnej pomocy prawnej na etapie przedsądowym. Jako niewystarczającą w tym zakresie należy ocenić regulację zawartą w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182, z późn. zm.), zgodnie z którą do zadań powiatu należy m.in. prowadzenie poradnictwa specjalistycznego, w tym prawnego. Stosownie do art. 46 ust. 1 i 2 tej ustawy, poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach jedynie z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

Co istotne, dostęp do pomocy prawnej na etapie przedsądowym powiązany jest z zagadnieniem rzeczywistego i efektywnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości, który to wymóg ma swoje oparcie w dokumentach międzynarodowych – por. np. art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz Zalecenie nr R (93) Komitetu Rady Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich co do efektywnego dostępu do prawa i sprawiedliwości dla najuboższych.

Stąd też w Ministerstwie Sprawiedliwości opracowany został projekt założeń do projektu ustawy o nieodpłatnej pozasądowej pomocy prawnej i informacji prawnej dla osób fizycznych. Należy przy tym wskazać, iż w dniu 4 maja 2010 r. Rada Ministrów przyjęła założenia w części dotyczącej nieodpłatnej informacji prawnej dla osób fizycznych. Ostatecznie jednak Rada Ministrów nie przyjęła projektu ustawy, który byłby wykonaniem tych założeń, przede wszystkim ze względu na stan finansów publicznych.

Aktualnie w Ministerstwie Sprawiedliwości rozważane są różne koncepcje w zakresie przygotowania projektu regulacji wdrażającej system nieodpłatnej pomocy prawnej, przy czym w każdym rozpatrywanym przypadku jest brana pod uwagę kwestia aktualnego stanu finansów publicznych. Prace koncepcyjne koncentrują się w szczególności na następujących zagadnieniach: zakres przedmiotowy i podmiotowy nieodpłatnej pomocy prawnej na etapie przedsądowym, podmioty

rozstrzygające o przyznaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, tryb rozstrzygnięcia wniosków w tym zakresie i przesłanki odmowy udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, a także tryb jej udzielania.

Rozpatrywana jest m.in. możliwość oparcia systemu nieodpłatnej pomocy prawnej na aktywności organizacji pozarządowych, zajmujących się – w różnym zakresie – poradnictwem prawnym oraz na aktywności osób posiadających wykształcenie wyższe prawnicze, w tym wykonujących zawody adwokata i radcy prawnego. Do rozstrzygnięcia pozostaje, czy czynności związane z oceną stanu materialnego oraz przyznaniem lub odmową przyznania nieodpłatnej pomocy prawnej miałyby być realizowane przez organy samorządu powiatowego.

Rozważa się również koncepcję zakładającą, że decyzja w zakresie przyznania nieodpłatnej pomocy prawnej powinna skutkować uzyskaniem przez osobę, której przyznano nieodpłatną pomoc prawną, bonu uprawniającego do porady prawnej w określonym wymiarze (w zależności od charakteru i stopnia złożoności sprawy). W konsekwencji roboczo zakłada się, iż otrzymanie przez prawnika lub organizację bonu, poświadczającego udzielenie pomocy prawnej, uprawniałoby ten podmiot do uzyskania określonej kwoty z tytułu wynagrodzenia za udzieloną poradę, wypłacanej ze środków przekazanych organowi samorządowemu na realizację zadania zleconego. Jednocześnie rozpatruje się zasadność przyznania osobie, której ma być udzielona pomoc prawna, prawa do samodzielnego wyboru prawnika lub organizacji (spośród tych, którzy byłiby w wykazie podmiotów udzielających nieodpłatną pomoc prawną).

Należy również wskazać, że ze względu na stan prac koncepcyjnych, przewidywane rozwiązania mogą ulec zmianom i modyfikacjom.

Jednocześnie pragnę dodać, iż aktualnie w Wykazie prac legislacyjnych Rady Ministrów nie figuruje projekt założeń projektu ustawy wdrażającej system nieodpłatnej pozasądowej pomocy prawnej dla osób niezamożnych, a jego zamieszczenie w przedmiotowym Wykazie warunkuje możliwość rozpoczęcia dalszych prac legislacyjnych.

Michał Królikowski
z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Michał Królikowski
PODSEKRETARZ STANU